



Divan Şiirinin
Anlam Dünyasına Giriş

FUZÛLÎ DİVANI SÖZLÜĞÜ

KAPLAN ÜSTÜNER



Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.



“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2025, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 423

Edebiyat: 224

ISBN 978-625-6063-88-4

Sertifika No: 52315

Baskı Tarihi: İstanbul, 2025

Yazar: Kaplan Üstüner

Kitap Editörü: Mehmet Fatih Uzun

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Son Okuma: Rabia Gül Ilgaz

Baskı Hazırlık: DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. A.Ş.

(Sertifika No: 46519)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Divan Şiirinin Anlam Dünyasına Giriş: Fuzûlî Divanı Sözlüğü

Yazar: Kaplan Üstüner (Prof. Dr.) Editör: Mehmet Fatih Uzun (Dr. Öğr. Üyesi)

İstanbul : DBY Yayınları, 2025.

458 s. ; 16,0 x 23,5 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 423)

ISBN 978-625-6063-88-4

1- Edebiyat 2- Eski Türk Edebiyatı 3- Divan Şiiri 4- Fuzûlî 5- Sözlük



DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

Tel.: +90 212 526 98 06

İçindekiler

Ön Söz 7

FUZÛLÎ DİVANI SÖZLÜĞÜ

A..... 15	G 155	M..... 267	Ş 389
B..... 55	H 185	N 304	T 401
C..... 81	I 219	O 323	U 426
Ç..... 97	İ 220	Ö 326	Ü 428
D 104	J 236	P 328	V 429
E..... 129	K 237	R 338	Y 435
F 146	L 261	S 353	Z 443

Kaynakça 457

Ön Söz

Türkiye’de Eski Türk Edebiyatı alanıyla ilgilenen hemen herkes Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan (1898-1978) adını duymuştur. Çünkü ülkemizde ilk “edebiyat doktoru” ünvanını alan Tarlan, pek çok öğrenci yetiştirmiş bir eğitimci olmasının yanı sıra metin neşri, metin şerhi, biyografi ve edebiyat tarihine dair çok sayıda önemli eser vermiş bir ilim adamıdır. Modern bilim ışığında metin şerhi alanında önemli hizmetler gören Tarlan, Divan şiirinin en büyük metin şârihi olarak kabul edilir. Faruk Kadri Timurtaş, Tarlan hakkında “Divan şiirini en iyi anlayan, bilen ve açıklayan ve bu sahanın dünyada en büyük uzmanı. Metinler şerhi ilminin eşsiz üstâdı.” sözleriyle onun bu alandaki yerini tespit etmiştir (Tarlan 1998: 5).

Ali Nihad Tarlan’ın en önemli eserlerinden birisi, ömrünün son yıllarında tamamladığı *Fuzûlî Divanı Şerhi*’dir (Tarlan 1998). Eser, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde uzun yıllar verdiği “Metin Şerhi” ders notlarının bir öğrencisinin düzenleyip hazırlamasıyla basılmıştır. Tarlan, bu eserinde geleneğe uyararak önce gazellerin beyitlerini vermiş, daha sonra hem dil içi çevirisini yapmış hem de şerh etmiştir. Şerhi için metin olarak kendisinin daha önce hazırladığı Divan’ı esas almıştır (Tarlan 1950). Fuzûlî’nin kasideleri hem hazırlanan Divan’da hem de bu şerh çalışmasında yer almamıştır.

Divan şiirinin etkilendiği İran şiiri, ilk önceleri Hakîm Senâî (ö. 1131) ve Feridüddin Attâr (ö. 1221) yolunda açık, kısmen sembol ve mecazlardan uzak, didaktik ve zühdi bir tasavvuf anlayışını yansıtırken daha sonraları Mahmûd-ı Şebüsterî (ö. 1320-1321), Selmân-ı Sâvecî (ö. 1376), Hâfız-ı Şîrâzî (ö. 1390) ve Kemâl-i Hucendî (ö. 1401) gibi büyük şairlerin tesiriyle okuyucuyu mecaz ile hakikat arasında gezdirebilecek ince, canlı, âhenkli bir şiir estetiğine ulaşmıştır. Şairler, mecazî aşk ile hakikî aşk arasında güçlü

bağlar olduğunu sezmişler, bundan dolayı zühde karşı rintliği savunmuşlardır. Onların elinde ince ve akıcı bir mahiyet alan tasavvuf, Divan şiirine de adı geçen şairler aracılığıyla asıl bu estetik görünüşüyle girmiştir (Tarlan 2004: 25; Kurnaz 1997: 3; Üstüner 2014: 35).

Divan şiirinde tasavvufi mecazların ilk olarak Şeyhî (ö. 1429) tarafından kullanıldığını *Şeyhî Divanını Tetkik* (Tarlan 2004) adlı eserinde ve özellikle Selmân-ı Sâvecî’den karşılaştırmalı olarak verdiği pek çok örnekle gösteren Tarlan, daha sonra bu çizginin Kadı Burhaneddin (ö. 1398) ile sürdürüldüğünü şairin gazellerine dair yazdığı şerhlerde ifade etmiştir (Tarlan 1995). Mecazî kullanımların Fuzûlî (ö. 1556) ile zirveye ulaştığını ise *Fuzûlî Divanı Şerhi*’yle ortaya koymuştur. Divan Şiirinde Tasavvuf konulu doktora tezimi (2007) hazırlarken epeyce yararlandığım *Fuzûlî Divanı Şerhi*’nin kaynaklarına dair yaptığım bir çalışmada da Tarlan’ın mecazî kavramlara anlam verirken Irâkî (1213-1288), Lâmiî (ö. 1532), Sürûrî (1491-1561/62), İsmail Hakkı Bursevî (1652-1725) ve Tehânevî (ö. 1745) gibi temel kaynakları esas aldığını örneklerle göstermiştim (2007a).

Osmanlı coğrafyasında Türkçe ile birlikte Arapça ve Farsça da kullanıldığından şerh türünde pek çok eser yazılmıştır. Özellikle tasavvuf alanında çok sayıda şerh kaleme alınmıştır. Tasavvufi çevrelerde ortaya çıkan Türkçe manzum metinleri şerh etme geleneği kendine özgü bir edebî çığır oluşturmuştur. Türkçe tasavvufi şiir şerhlerinde metnin belirleyicisi tasavvuf konularıdır. Bu şerhler tasavvufi terminolojinin geliştirilmesiyle zenginlik ve değer kazanır. Tasavvuf şiirinin özgün nazım türlerinden olan şathiyelerin ise şerh edilen şiirler arasında özel bir yer vardır. Cumhuriyet döneminde daha çok Divan Edebiyatı örnekleri üzerine klasik estetiğin unutulmaması amacıyla yazılan şerhlerde metnin incelikleri ayrıntılı biçimde ortaya konmuş ve öğreticilik özellikleri ön plana çıkmıştır (Ceylan 2010: 565-568; Çeltik 2018: 5-20).

Ali Nihad Tarlan *Fuzûlî Divanı Şerhi* ile Fuzûlî’nin şiirlerindeki mânâ derinlik ve incelikleri ile ilâhî ve mecâzî aşk bütünlüğünü anlatmıştır. Tarlan, bu eserinde kelime ve terkiplerin anlamlarını, beyitlerin dil içi çevirisi ve açıklamaları arasında doğrudan doğruya, “yani” kelimesinden sonra, parantez () ve iki tırnak “ ” işareti içinde vermiştir.

Türk edebiyatının 16. yüzyılda yaşamış en büyük şairlerinden biri olan Fuzûlî’nin gazellerinin tam bir vukufiyetle açıklandığı *Fuzûlî Divanı Şerhi*, sadece Fuzûlî’nin değil bütün Divan şiirinin zengin anlam dünyasının an-

laşılmasını sağlayacak nitelikte bir eserdir. Çünkü eserde başka şairlerin de kullandığı pek çok kelime ve terkinin sözlük ve mecazî anlamı açıklanmıştır. Ancak bu açıklamalar bir şerh olması sebebiyle eserin değişik yerlerinde verilmiştir. Yine doğal olarak eserde bilgi tekrarlarıyla da karşılaşılır. Herhangi bir dizinin de bulunmadığı şerhten yararlanma imkânı daha da azalır. İşte bu çalışmayı yapma amacımız da tam da burada kendini gösterir: Bu kıymetli eserde verilen önemli bilgileri sözlük düzeninde hazırlayarak okuyucuyla buluşturmak. Bu sayede Divan şiirinin estetik dünyasında önemli yeri olan *aşk*, *âşık* ve *sevgili* gibi kavramlar ile şiir geleneğimizde sıklıkla kullanılan tasavvufi mecazları kendi üslubumuzla açık ve doyurucu bir şekilde açıklayarak konuya ilgi duyan bütün okuyucu ve araştırmacıların yararlanmasını sağlamak. Bu eseri ortaya koyma amaçlarımızdan birisi de Ali Nihad Tarlan’ın “Divan Edebiyatı Lügati” yazma hayalini bir nebze de olsun gerçekleştirebilmektir. Öğrencisi Abdullah Uçman (2023: 44) konuyu şöyle anlatır:

“Daha dün gibi hatırlıyorum, şimdi galiba bir banka şubesi olan o güzelim köşkün giriş katında sağ taraftaki çalışma odasında, yıllardır elinden geçirdiği Divanlardan notlar alarak biriktirdiği Divan edebiyatı lügati ile ilgili fiş yığınlarını bize de göstermiş ve ileride bir gün bunları bir araya getirmek suretiyle mükemmel bir “Divan Edebiyatı Lügati” hazırlamak istediğini söylemişti. Ama ne yazık ki hocanın, bu güzel tasarısını fiile geçirmeye ömrü kifayet etmediği gibi, “Oğlum!” dediği Mehmed Çavuşoğlu’na da, çok arzu ettiği hâlde, bu projeyi gerçekleştirmek nasip olmadı.”

Sözlükler, genel olarak bir dili oluşturan kelimelerin belli bir düzene göre sıralanıp tanımlandığı eserlerdir. Bir toplumun hafızası niteliğinde olan sözlükler, bir dilin söz varlığı, kültürel birikimi ve yaşam biçimlerini ortaya koyması bakımından önemli başvuru kaynaklarıdır. Sözlükler belli ölçütlere göre sınıflandırılır. Örneğin söz varlığının niteliği bakımından genel sözlükler, lehçebilim sözlükleri, eş anlamlı sözlükler, tarihsel sözlükler, terim sözlükleri, argo sözlükleri, deyim ve atasözü sözlükleri, ağız sözlükleri, köken bilgisi sözlükleri, sanatçı ve metin sözlükleri gibi sözlük türlerine ayrılır. Çalışmamızın *sanatçı ve metin sözlükleri* olarak sınıflandırılan özel sözlük türlerinden ve bir eserin esas alınması sebebiyle *metin sözlüğü* niteliğinde olduğu söylenebilir. *Sanatçı sözlükleri*, bir sanatçının eserlerindeki söz varlığını tespit edip sanatçının kişilik ve önem verdiği terimleri yansıtan çalışmalardır. Bu bakımdan Shakespeare, Goethe, Hâfiz-ı Şirâzî, Sâib-i Tebrîzî, Ali Şir Nevâî, Karacaoğlan ve Yunus Emre gibi gerek Batı ve Doğu’da ge-

rekse ülkemizde pek çok sanatçının sözlüğü hazırlanmıştır. *Kur'an-ı Kerim*, Mevlânâ'nın *Mesnevî-i Ma'nevî*'si, Firdevsî'nin *Şehnâme*'si ve Mehmet Akif Ersoy'un *Safahat*'ı gibi eserlere dair de *metin sözlüğü* türünde çalışmalar yapılmıştır (Vardar 2007: V; Aksan 2009: 75-76; Topaloğlu 2009: 402-414; Yavuzarslan 2009: 4-14; Uçar 2023: 1-20).

Çalışmamızın Fuzûlî'nin gazellerindeki bütün kelimelerin anlamlarını vermek gibi bir amacı yoktur. Tarlan'ın altını çizerek tanımlayıp açıkladığı veya şiirimizde sıklıkla kullanılan kelime ve terkipler madde başı olarak belirlenmiştir. Bundaki amaç, eserin üst başlığında dile getirilen Divan şiirinin anlam dünyasına kapı aralamaktır. Bir maddenin yazımı için öncelikle şerhte geçen konuyla ilgili bütün bilgiler bir araya getirilmiştir. Burada izahlar bir arada okunup incelenerek tekrara düşmemek hedeflenmiştir. Daha sonra kelimelerin farklı anlamlarının her biri açıklanmış, mecazî ve tasavvufî karşılıkları en yalın ve akıcı şekilde yazılmıştır. Madde başına alınan kelime ve terkiplerin sözlük anlamı verilerek açıklamalar italik olarak dizilmiştir. Kendi üslubumca verdiğim bilgilerin eserden takip edilebilmesi amacıyla *Fuzûlî Divanı Şerhi*'nin sayfa numaraları madde sonlarında parantez () içinde kaydedilmiştir. Maddenin uzunluğuna göre konuyu en iyi şekilde yansıttığını düşündüğüm bir veya birkaç beyit örnek olarak verilmiştir. Örnek beyitlerin sonlarına şerhteki gazel ve beyit numarası köşeli parantez [] işareti içinde eklenmiştir. Şerhte anlamı verilen ancak beyitlerde doğrudan karşılığı bulunmayan maddelere ise örnek verilememiştir. Başlıklar, rahatça görülebilmesi amacıyla örnek beyitlerde italik olarak dizilmiştir. Anlam bakımından birbiriyle ilgili maddelerin sonuna (Bkz.) kısaltmasıyla diğer maddelere göndermede bulunulmuştur. Başlıkların yazımında beyitte geçtiği şekil tercih edilirken açıklamalarda günümüz imlası esas alınmıştır. Alfabetik olarak düzenlenen çalışmada *mâh*, *meh* gibi ikili imla özelliği gösteren kelimeler ve *havf*, *recâ* gibi sıklıkla birlikte kullanılan kelimeler aynı madde başlığı altında yazılmıştır. *Aşk*, *âşık* ve *sevgili* gibi uzun maddeler alt başlıklar altında değerlendirilmiştir. *Mısır* ve *Çin* gibi çok az sayıdaki kimi özel isimlerin tanımı için çeşitli sözlüklerden yararlanılmıştır.

Hazırladığımız sözlüğün - diğer sözlüklerden ayıran - en önemli özelliği, edebiyat tarihimizin seçkin eserlerinden biri olan Fuzûlî Divanı'ndan hareketle Divan şiirinin bütününde kullanılan kelimelerin tasavvufî karşılıklarını ayrıntılı biçimde vermiş olmasıdır. Ayrıca sadece kelime anlamlarıyla yetinmeyip terkip, tabir ve deyim gibi birleşik yapıları da ayrıntılı ola-

rak açıklamasıyla klasik şiirimizin anlaşılması yolundaki güçlük ve engelleri aşarak zengin anlam dünyasına girişi kolaylaştıracak nitelik taşımasıdır.

Çalışmamı bitirip son kontrolleri yaparken Dr. İmran Azaklı Tekeli'nin kısa bir süre önce basılmış *Fuzuli Divanının Sözlüğü* adlı kitabını gördüm (2024). Eser, yazarın ön sözde belirttiği gibi 1991 yılında hazırladığı *Fuzuli Divanı Şerhinin Sözlüğü* başlıklı bitirme tezinin özensiz bir dizgiyle kitaplaştırılmış hâlidir. Ali Nihad Tarlan'ın eserindeki kelime ve terkip anlamlarının olduğu gibi sunumundan ibaret bu çalışmanın bir üniversite öğrencisinin Divan şiirinin dünyasına girmesi ve kendisini geliştirmesi için başarılı bir bitirme tezi olduğu söylenebilir. Ancak 33 yıl önce tamamlanan bitirme tezinin yeniden gözden geçirilmeden, gerekli ekleme ve çıkarmalar yapılmadan yayımlanması akademik ciddiyet bakımından üzerinde düşünmeyi gerektirir. Eğer tez üzerinde yeniden durulsaydı, şerhteki dil içi çeviri ve açıklamalarda verilen ince anlamlar fark edilseydi ve örnekler verilerek kullanışlı bir eser hazırlanmış olsaydı hâlihazırda elinizdeki çalışmanın yayımlanmasına gerek kalmayacaktı. Elbette kendi çalışmamın da kusursuz olduğunu söyleme iddiasında değilim. Hâsılıkelam gün yüzüne çıkan bu eserler hakkındaki gerçek değerlendirmeyi, edebiyat dünyasının takdirine bırakmak gerektiğine inanıyorum.

Yazdığı şerh ile bu sözlüğün ortaya çıkmasına vesile olan Ali Nihad Tarlan'a rahmet dilerim. Eserin Divan şiirinin anlaşılmasına katkı sağlaması; ilim, irfan ve kültür hayatımıza yeni ufuklar açması en büyük dileğimdir.

Çalışmamın başından sonuna kadar daima yol gösteren ve teşviklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Cemal Kurnaz'a, eserin tamamını okuyarak katkı sağlayan Prof. Dr. Halil Çeltik, Prof. Dr. Yaşar Aydemir, Doç. Dr. Muzaffer Kılıç, Dr. Yaprak Uçar, Doktora öğrencisi Büşra Kaya'ya, eserin editörlüğünü üstlenen Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fatih Uzun'a ve son okumayı yapan Rabia Gül Ilgaz'a teşekkür ederim.

Kaplan Üstüner

Ankara, 2024

FUZÛLÎ DİVANI SÖZLÜĞÜ



“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

A

ÂB: Su. Parlaklık. (55, 68)

Terlemiş ruhsâr ile hûblar açarlar gönlümi
Gör ne gülşendür ki âteşden verürler *âb* ana [12/6]

ÂBÂD: Bayındır. (491)

Diyâr-ı hecrde seyl-i sitemden oldı harâb
Fezâ-yı ışkda *âbâd* gördüğün gönlüm [199/2]

ÂBÂD ETMEK: Tamir etmek, bayındır hâle getirmek. (124-125)

Harâb olan gönül ey büt sentün makâmundur
Tegâfûl eyleme birkaç daş ile *âbâd et* [38/3]

ÂB-DÂR: Sulu. Parlak. Keskin. (509-510)

Su verür her subh-dem gözyaşı tîğ-i âhuma
Çok meni incitme tîğ-i *âb-dârumdan* sakın [206/2]

ÂB-I ÂTEŞİN: Ateş gibi su. Şarap. (16, 79, 185)

Câm devrinde Fuzûlî okuram mey vasfın
Âteş-i hırmen-i gam *âb-ı* hayât-ı hükemâ [20/7]

ÂB-I ÇEŞM: Gözyaşı. Aşk denizinin incisi. *Gözyaşı ilâhî aşk uğrunda döküldüğü zaman manevî değeri büyük olur. Cenâb-ı Hak bir lütf olarak onu kabul eder.* (473, 616)

Gevheridür ışk bahrının Fuzûlî *âb-ı çeşm*
Lîk bir gevher ki lutf-ı Hak anadur müşterî [252/7]

ÂB-I ÇEŞM-İ TER-İ ŞERÂRE-FEŞÂN: Kıvılcımlar saçan ıslak gözyaşı. (696)

Cığertüm odını nihân iken ile zâhir etdi mürûr ile
Göreüyüm yere geçe *âb-ı çeşm-i ter-i şerâre-feşânımı* [284/4]

ÂB-I HAYÂT: Hayat suyu. İçeni ölümsüzlüğe kavuşturduğuna inanılan su. *İnsanı kıyamete kadar yaşatır. Sevgilinin dudağına benzediğinden saygı görür.* (386, 447, 692)

Cân verür la'lün temennâsında min *âb-ı hayât*
Feyzüne leb-teşne yüz Hızr u Mesîhâ'dur senün [153/3]

ÂSTÎN: Yen, elbise kolu. (673-674)

Hoşdur ermek ol beden vaslîna pîrâhen gibi
Geh el öpmek *âstîn* tek geh ayağ dâmen gibi [276/1]

ÂSUMÂN: Gökyüzü. (34, 533)

Yere düşmez her ne oh kim atsa ol ebrû-kemân
Gün şu'â'ıyla anun çoh farkı var ey *âsumân* [216/1]

ÂŞIK: Çok seven. Gönlünü kaptırıp gönülsüz kalan. Kendinin ne olduğunu aklı ile değil aşkı ile bilen. Çöllere çıkıp evini terk eden. Vahdet üzerindeki kesretin sırrını çözmeye çalışan. Sevgilinin kurbanı. Akla lâkayt. Aklın sınırlarını aştığı için divane olan. Bülbül. Belâ arayan, elest meclisinde verdiği “evet” sözüne sâdik kalmak için belâ çeken. Avare, perişan, başı dönmüş ve düşkün vaziyette olan. *Âşık, her neye baksa orada Hakk'ı görür. Hakikat âleminde her ân Hak iledir. Halkın yadurgayacağı hareketlerde bulunur. Devamlı âh eder. İğne iplik hâline gelir. Sürekli sevgilisini hayal eder. Öyle bir makama erer ki artık orada söz söylenmez. Dil onu anlatmaktan acizdir. “Ben” dahi diyemez. Çünkü bir kendisi, bir de Hak olunca netice ikiliğe varır. Âşık yoktur, Hak vardır. Hakikî sevgili nereye ayak basarsa âşık mahvolur. Çünkü hakikî var olan güneştir. Bütün varlıklar bir gölgedir. Güneş olmadan gölge düşünülemez. Güneş bâki, gölge fânidir. İlk önce sevgili, âşığı sever; sonra âşık, sevgiliyi sever. Tasavvufta böyledir. Âşığın imanı, kâinattaki kesret altında bir vahdetin bulunduğu inanmaktadır. Âşıkların manevî kudreti büyüktür. Âşık kanını döke döke, maddeden sıyrıla sıyrıla Hakk'a ulaşır. Uzun ve zor imtihanlardan geçer. Çünkü sevgili, âşığı kolay kolay kendine kavuşturmaz. Âşık gönül dilinden anlar. Âşıklar Allah'ın sevgili kullarıdır. Hak, zâtına ait hiçbir şeyi âşıklarının eline vermez. Bütün kâinat Hakk'ın sıfatıdır; zâttan dolayı olarak haber verilir; âşık bununla yetinmez ve zâttan haber ister. Âşık, sevgilinin zâtına yaklaşamaz. Ancak onun sıfatı olan masiva ile hayatını temin eder ve gayesine yaklaşır. Sararmış yüz üzerinde kırmızı, kanlı gözyaşı âşıklık nişanıdır. Yanan gönül dumanından ve akan gözyaşlarından âşıklık anlaşılır. Sevgili âşığın nasıl ağlayıp inlediğini ve onun gönlünde ne olduğunu bilir. Sevgili her yerde hazır ve nazırdır. Esasen âşığı bu derde düşüren de kendisidir. Âşık diken, sevgili de güle benzetilir. Âşık bir dikendir fakat gül diken sayesinde yetişir ve tazeliğini korur. Âşık olmazsa sevgilinin güzelliği bilinmez, yok demektir. Güzellik, onu seven ve anlayan var oldukça vardır. Yoksa güzel yoktur. Onun için âşık sevgiliyi yaşatandır. Gül, dikenden ayrılırsa solar. Çünkü koparılmıştır. Âşık kendi âleminde, kendi kabiliyetine göre Hakk'ı tanır. Bir başkası onun nasıl bir*

tecellisine hayran olduğunu bilmez. Onun sevgilide gördüğünü elbette bir başkası görmez. O görüş kendine özeldir. Hakk'ın sonsuz tecellileri vardır. Her biri bir başkasını hayran eder. Âşık yalnız kendine olan tecelliden haberdardır. Sevgilinin, gözyaşlarını zevkle temaşa etmesi âşığı mutlu eder. Gözyaşı aşkın eseri olduğu için sevgili sevilmekten zevk duyar. Gözyaşını sever. Sevgili cefa ederse âşık âh etmez, çünkü bir güzelliğin eksiksiz olması için gereken şeylerden biri de güzelin âşığa cevretmesidir. Âşık güzelin noksansız olmasını isterse cefaya katlanacaktır. Sevgili, âşıktan şikâyet değil, şükür bekler. Sevgilinin âşığı ile oynaması mahremdir; kimse görmemelidir. Sevgili, âşığa daima lakayttır. Bu durum âşığı kemâle erdirir. Cevreder, âşığı daha çok âşık eder ve bu aşk, ilâhî aşka götürür. (23, 42, 77, 128, 134, 153, 178, 198, 209, 216, 219, 226, 257, 271, 278, 303, 310, 315, 327, 334, 344, 350-351, 366, 375, 376, 379-380, 394, 405, 424, 474, 489-490, 522, 533, 537, 542, 544, 562, 571, 573, 595, 607, 612, 621, 645, 647, 654, 657, 669, 674, 678, 685)

Ne pervâne dözer bir şu'leye ne şem' bir âha
Fuzûlî sanma kim benzer sana âlemde her *âşık* [147/7]

Rahm edüp *âşıkumı* haşr günü yahmayalar
Ki bu dünyâda esîr-i gam-ı hicrân olmuş [128/3]

Sâkiyâ câm dut ol *âşık* kim kayguludur.
Kaygu çekmek ne içün câm ile âlem doludur [89/1]

Kan yaş tökü� yanında döner âteşün kebâb
Ma'sûka benzer âteş ü *âşık* kebâb ana [9/3]

Ahd kıldun ki cefâ kesmeyesen *âşıkdan*
Âşıkı va'de-i ihsân ile memnûn etdün [149/5]

Cevrden âh etme ey *âşık* ki ayn-ı lutfdür
Dost esbâb-ı kemâl-i hüsne noksân istemez [116/4]

Âşığın ayrılıktan feryat etmesi: *Âşık, ayrılık belâsını ister. Sevgilinin azabından memnun olur. Cehennemden korkmaz. “Beni yakma” diye yalvarmaz. Onlar ancak ayrılık azabından ızdırıp çekerler. Âşık için ayrılık gecesinin kıyamet sabahından farkı yoktur. Çünkü âşık kendi ruhunda kıyameti koparmıştır. Başka deyişle nazarında bütün dünya yok olmuş, yalnız Hak ebedî olarak kalmıştır. Bu hakikate eren âşık için ayrılık gecesi ile kıyamet sabahının farkı yoktur. Âşıkların feryadı zorunludur ve boş yere değildir. Onların feryadı, istemektir. Âşıklar feryat ederek rızıkları olan zulmü elde ederler. Hakikî sevgili âşıkların feryadına acı-*

maz. Onları ızdırıp içinde kıvrandırır; fakat âşıklar için asıl zevk bundadır. (85, 121, 205, 327, 349-350, 525)

*Âşık oldur kim temennâ-yı belâ-yı hecr ede
Yoksa çokdur mihr eden ol mâh-ı tâbândan tama' [138/4]*

*Kıyâmetde hisâbı olmayanlardandır ol gâfil
Ki fark eyler firâkun şâmını subh-ı kıyâmetden [212/4]*

Âşığın cân vermesi: Hakikî sevgili âşıktan canını ister. Âşık bunu mutlaka ona vermesi gerekir. Çünkü can, Hakk'ın verdiği bir emanettir. Can o kadar değersizdir ki doğrudan doğruya sevgiliye verilmez. Âşık, canını sevgilinin kendisine değil, geçtiği yolun toprağına dahi verir. Canın çıkması, maddenin bedenden çıkması demektir. Âşık bunun için sevinir: Can çıkınca beden zindamından kurtulmuş olur. Can, âşık için bir dert ve sevgili ile arasında bir engeldir. Can bedende bulunduğça, sevgiliye kavuşmak da mümkün değildir. Sevgiliyi kendi canı için seven insan, sevgiliye kavuşamaz. Çünkü gayesi kendi canıdır, sevgili değil. Bu sevgi uğrunda can dahi feda edilse yine gayesi can olduğu için sevgiliye erişemez. Bu derdin dermanı canı verip kurtulmaktır. Hakikî âşık madde olan canı sevgiliye verir: (40, 58, 66, 258, 393, 431-432, 457, 476, 504, 600, 634)

*Cânı cânân dilemiş vermemek olmaz ey dil
Ne nizâ' eyleyelüm ol ne senündür ne benüm [183/2]*

*Âşıka şevkunla cân vermek igen müşkil değül
Çün Mesih-i vaktsen cân vermek âsândur sana [8/4]*

*Câna meylün var ise hüküm eyle teslim eyleyem
Pâdişâhum men senün bir bende-i fermânunam [204/6]*

Âşığın cefâ, dert, gam ve ızdırıp çekmesi: Aşkın kanunu âşıkların cefa çekmesi ve sonuçta madde âleminde sonsuzluğa ermesidir. Âşığın istediği cefadır. Cenâb-ı Hak âşıkların cefa ile imtihan eder. Belâların en şiddetlisi peygamberlere, sonra evliyaya gelmiştir. Hakk'ın cevri âşıktan tegafül etmek, onu manevî ilerlemekten alıkoyacak şeylere maruz bırakmaktır. Tasavvufî anlayışa göre her şeyi yapan ilâhî kudrettir. O, böyle istiyor ki böyle oluyor. Bundan dolayı her cefa Hak'tan gelir. Ağyar bir araçtır. Bu anlayışa göre âşık daima teslim ve rıza içindedir. Âşığa sevgilinin cefası gerekir. Çünkü cefa edince onu biliyor, tanıyor ve onunla meşgul oluyor demektir. Bu istenen bir şeydir. Ya hiç tanımayıp bilmese. Asıl kötü olan odur. Sevgili âşığa cefa edecek, ona sevmeyi öğretecek, her şeye rağmen kendisini sevdirecek ki âşık, aşkı kemâliyle anlasın. Sevgilinin, âşığını cefa al-

tında bulundurması bir ihsan ve lütuftur; âşığın canına minnettir. Âşık bu lütfu almıştır. Ondan memnundur. Âşığa cefa etmek onunla alâkalanmak demektir. Sevgilinin cefası ile âşık olgunlaşır. Âşık, cefalara katlanır. Hatta onları zevk ile karşılar. Sevgili, candan usandırmak ve kemâle erdirmek için âşığa cefa eder. Sevgili, âşıktan şikâyet değil, şükür bekler. Çünkü sevgilinin her cefası bir nimet ve iltifattır. Sevgili cefa ederse âşık âh etmez. Bir güzelliğin eksiksiz olması için gereken şeylerden biri de güzelin âşığa cevretmesidir. Güzeller âşığa cevrettikçe aşkın lezzeti artar. Çünkü aşk daha şiddetlenir. Kâinatın her görünen güzellik, güzelliği gören ve duyan âşıklar için bir cefadır. Çünkü onları asıl güzele ermekten alıkoyar ve sonra her ne şekilde olursa olsun aşk bir ızdıraptır. Sevgilinin cefası ihsan, iyilik, lütuftur ve vefadır. Âşığı, sevgilinin cefası olgunlaştırıp hakikate götürür. Sevgili, her türlü cefa eder. Âşık ise şikâyet etmez. Elest meclisindeki ahidini bozamaz. Aşkın gerektirdiği her şeyi yapar. Cefayı nimet bilir, şikâyet etmez. Sevgili, cefası ile âşığı ne kadar fazla perişan ederse âşığın aşkı o kadar artar. Zulüm taşı, melâmet hançeri ve zulüm kılıcı sevgilinin âşığı olgunlaştırmak için ettiği cefalardır. Hepsisi sevgiliden geldiği için hoştur. Ona zevk verir. Cefa, âşığı aydınlatır; ona yolunda güç verir. Âşığa saadet getirir. Âşık cefaya karşı ezeli ahidini yerine getirmekten başka bir şey yapmaz. Sevgilinin âşığa cefası asıl vefadır. Sevgilinin herkese iyilikte bulunup kendine cefa ettiğini düşünmek, bir âşık psikolojisidir. Âşıklar, aşk derdini ister. Çünkü aşk derdi sevgili uğrunda çekilir ve o aşk zevki, kâinat düzenine uymaktır. Âşık nazarında kâinatın özü âşktır. Ondan başka bir şey yoktur. Âşık dert ile sağlığa kavuşur. Âşıkların derdine ancak vuslat devadır. O ise ele geçmesi imkânsız bir saadettir. Çaresiz âşık, ölünceye kadar ızdırıp çekecek ve bu ızdırıp onun için bir saadet olacaktır. Hakikî aşk derdine derman yoktur. Âşık, hayatı müddetince seve seve derdi çekecektir. Âşık için gam, bizim bildiğimiz gam değildir. Âşıқта gam, hakikî aşk ızdırabı olduğu için âşık bundan sevinç duyar. Âşıқта daima aşk gamı vardır ve olmalıdır. Dünya sevinci gamı giderirse bu, âşık için büyük üzüntü verecek bir durumdur. Âşık sevgiliden ızdırıp ister. Âşık için aşk ızdırabı bir zevktir. Âşık, daima bir zevk olan aşk ızdırabı içindedir. Onda dünyaya ait bir endişe olamaz. Sevgilinin âşıқта uyardığı aşk ızdırabının her biri onun bağına saplanan bir ok gibidir. Aynı zamanda bu ızdırıp, âşığı gayesine ulaştırır. Bundan dolayı sevilerek çekilir. Âşık, hayatta olduğu müddetçe aşkı ve onun ızdırabını tadacaktır. Bu, âşığın istediği bir ızdıraptır. Âşıklar vuslattan ziyade aşk ızdırabından zevk alırlar. Çünkü asıl olan sevmek ve o uğurda her türlü cefaya seve seve katlanmaktır. Âşıқта huzur ve rahat ancak aşkın ızdırıp ve heyecanıdır. (54, 59, 60-61, 73-74, 87-88, 99-100, 118, 163, 174,

185, 196, 226, 230, 238, 242, 265, 270, 284-285, 297-298, 303, 321, 326, 334, 346-347, 376, 405, 417, 479, 494, 508, 510, 513, 530, 559, 569, 626, 638-639, 641, 656, 667, 679, 707, 712)

Cevrden âh etme ey âşık ki ayn-ı lutfdur
Dost esbâb-ı kemâl-i hüsne noksân istemez [116/4]

Ey mezâk-ı câna cevriin şehd ü şekker-tek lezîz
Dem-be-dem zehr-i gamun kand-i mükerrer tek leziz [65/1]

Yâr kılmazsa mana cevri ü cefâdan gayrı
Men ana eylemezem mihr ü vefâdan gayrı [262/1]

Ey hoş ol mest ki bilmez gam-ı âlem ne imiş
Ne çeker âlem için gam ne bilir gam ne imiş [125/1]

İşk derdinden olur âşık mizâcı müstakîm
Âşıkun derdine dermân etseler bîmâr olur [82/3]

Âşığın dîni: Herkesin bir dini ve inancı vardır. Herkes kendi dininin hükümlerini yerine getirir. Âşıkların dini de putlara/güzellere secde etmektir. Kuru sofunun onu namaza zorlaması doğru olmaz. Putlara secde küfürdür. Secde Hakk'a edilir. Ancak âşıkların putları, her şeyden münezze olan bir sevgilinin güzelliğini aksettiren güzellerdir. Âşık ona tapmaz, onda tecelli eden Hakk'ın güzelliğine tapar. Hakk'a bu şekildeki secde, körü körüne secdeden daha üstündür. Devrinin büyük din ve tasavvuf âlimi olan Fuzûlî, elbette en ilkel din olan puta tapmayı kabul etmez. Her güzel Allah'ın bir mazharıdır. Onda Hakk'ın güzelliğini gören âşık, ona değil, onda gördüğü Hakk'a secde eder. İşte Allah'ı takdis eden âşıkların dini budur. Tasavvufa göre İslamiyet'in ruhudur. (325, 517, 574)

Büt-i nev-resüm namâza şeb ü rûz râgıb olmuş
Bu ne dîndür Allâh Allâh bûte secde vâcib olmuş [127/1]

Men eğer âşık olup dîn vermeseydim gârete
Kim bilürdi ışk mülki kâfiristân olduğın [209/2]

Âşığın fenâfillâh ve didâr istemesi: Âşığın amacı; fenâfillâha erişmek, aşkın kendisini maddeden sıyrıp fenâfillâha götürmesidir. Sevgilinin ortaya çıkması için âşığın kendini yok etmesi lâzımdır. Âşık ve sevgili ortada olursa vahdet bozulur, ikilik olur. Hakikî sevgili doğunca, idrak o mertebeye erişince âşık da madde âleminde yok olur. Kavuşmaktan maksat da yok olmaktır. Çünkü âşıktır ve âşığın vuslatı kendini Hakk'ın varlığında yok etmesidir. Aşk coşup kabarıncâ âşık yok olmayı, Hak'ta fânî olmayı ister. Âşık kendinden eser kalmayacak derecede yok olmalıdır. Âşık sadece Hakk'ın didarını ister. Cennette ilâhî didarı görmek mümkündür.

Âşıkların istedikleri cennet değildir. Çünkü cennetteki bütün nimetler, masiva nimetleridir. Hakk'ı istediklerinden sevgilinin diyarı onlar için hakikî cennettir. (61, 81, 108, 114, 171, 215, 226, 258, 273, 309-310, 318, 352, 648, 664)

Cennet için men' eden âşıkları didârdan
Bilmemiş kim cenneti âşıkların didâr olur [82/2]

Hâsılum yok ser-i kûyunda belâdan gayrı
Garazum yok reh-i ışkunda fenâdan gayrı [266/1]

Didâr-ı dostdur iki âlem neticesi
Yok andan özge âşıka âlemde mültemes [122/3]

Âşığın gözyaşı dökmesi: Gözyaşı, âşığın özüdür. Aşk yolunda âşık devamlı kanlı gözyaşı döker. Bir mum gibi geceleri yalnız başına ağlar. Her güzel şey karşısında âşık, heyecanlanır ve gözyaşına engel olamaz. Bütün bir zuhur ve madde âlemi içinde ilâhî hakikatin gizlenmesi ve çeşitli şekillerde görünmesi, özüne ve aslına varılamayan bir güzelliştir ki âşık, bunun karşısında gözyaşını tutamaz. Gözyaşı bir âşık için devamlı dökülen bir şeydir. Âşıkların gözyaşları deniz ve çölleri kaplar. Âşık olduğunu iddia eden, bu davasını gözyaşı ile ispat eder. Ne kadar kınama oku atsalar da âşıkların gözyaşı kesilmez. Âşığa ağlamak ferahlık verir. Sevgilinin, gözyaşlarını zevkle temaşa etmesi ise âşığın mutlu eder. Sevgilinin gözü ve gamzesi katildir. Ne tarafa baksın âşığın ciğerini eritir ve ona kanlı gözyaşı döktürür. Aşk ve ızdırap ile parça parça olan göğsündeki ciğer parçaları kanın kaynağıdır. Kanlı gözyaşı eriyen ciğerdir. Bu kanı içen de yan bakıştır. Sâliki masivaya yönelten en etkili güç göz ve özellikle yan bakış ile ifade edilir. Gözün gücüne karşı koyma, âşığın en büyük ızdıraplara iter ve bu suretle içindeki madde unsuru olan kan, gözlerinden parça parça dökülür. Sonuçta maddeden kurtulur. Kan ağlayan âşığın yüzündeki gönül kanı onun nasıl içten ağlayıp ızdırap çektiğini açıklar. Âşık kanlı gözyaşı döker. Bu kan ise ciğerden gelir. Aşkta ızdırap olduğu bu şekilde görülür. Ciğerin kan olması çok büyük ızdırap anlamındadır. Bir şehir viran olursa taş üstünde taş kalmaz. Kanlı ciğer parçaları da bu dökülen taşlara benzer. Böyle yaş döken âşık, gönül şehrinde artık taş üstünde taş kalmadığını görerek anlar. Kanlı gözyaşı aka aka âşığın manevî makamı bir gül bahçesi hâline gelir ve en güzel şekle girer. Fenâfillâha varmak için maddeden, kandan temizlenmek lâzımdır. Vücuttaki kan da gözden yaş ile beraber çıkıp gider. Kanlı gözyaşı âşığın maddeden kurtarır. Âşık, kanlı yaş dökerken içindeki kanı, maddeyi akıtır ve pişip olgunlaşır. Gönül kir ve pastan kurtulur. Kanlı yaş, sarı yüz üzerinde aşk belirtisidir. O insanın âşık olduğunu ve aşk do-

layısıyla halkın melâmetini üzerine çekebileceğini açıklar. Onu halka rezil eder. İlâhî aşk için akan kanlı yaş, aka aka cismi, maddeyi yok eder. Kanlı gözyaşı üzerindeki kabarcık, âşığı içine alır: *Âşık o kadar yoktur. Kan, madde vücuttan çıktıkça âşık Hakk'a daha fazla yaklaşır. Hakk'a da ancak kendini yok etmek yolu ile yaklaşılır.* (42, 57, 64-65, 97, 193, 195, 213, 332, 356, 371, 396, 407, 448, 465, 485-486, 518, 539-540, 597, 646, 669, 684-685, 710)

Gözüm merdümle çokdan kılurlar da'vî-i ışkun
Ne hâcet yaşların sormak anarlar Nûh tûfânın [217/6]

Demem Mecnûn'a âşık kim başında kuş yuva tutmuş
Menem âşık ki seyl-i eşkümi başumdan aşurdum [179/3]

Gözüm ü yüzüm arasında müjem sedd oldu
Ki gözümden su çıkup yumağa hâk-i derini [274/2]

Tereşşuh kabrümün daşından etmiş çeşmümün yaşı
Hayâl eyler gören kim lâ'lendür kabrümün daşı [265/1]

Âşığın güzel ve güzellikle imtihanı: *Her yanda âşığın gönlünü çelen bir güzellik vardır. Âşık sevgisini bütün bu güzelliklerin kaynağı olan Hakk'a yönelir. Ay gibi güzel, kendisinde Hakk'ın güzelliğinin görüldüğü bir güzeldir. Güzelliğin kemâli insan güzelliğindedir. Âşık, insan güzelliği yolu ile Hakk'a ulaşır. Âşık, güzelliği ne kadar derin ve keskin duyarsa o kadar Hakk'a yaklaşır. Âşıklar, her türlü şehvanî duygular üstünde surf estetik bir görüşle güzelleri seyretmek olgunluğuna erişmiş insanlardır. Onlar gitgide güzelliğin kaynağına yani ilâhî güzelliğe âşık olurlar. Bu aşkın ise sonu yoktur. İlâhî güzellik yalnız insanda değil, kâinatın her zerresinde mevcuttur. Onu görüp sevebilmek gerekir. Vahdet gözü ile kâinatı gören Hak âşığı, her güzellikte Hakk'ı görür. Bir şey bilinmez, tanınmazsa o yok demektir. Hak da kendi güzelliğini âşığın gözü ile görüp değerini ortaya koyar. İnsanlar bunun için yaratılmıştır. Âşığa güzeli gösteren aşktır.* (300, 341, 351, 370, 395, 403, 559, 599, 655, 718)

Halka hûblardan visâl-i râhat-efzâdur garaz
Âşıka ancak tasarrufsuz temâşâdur garaz [134/1]

Temâşâ-yı cemâlünden nazar ehlini men' etme
Ne sûd ol hûb yüzden kim ana kılmaz nazar âşık [147/3]

Âşığın ihtiyârı/irâdesi ve kaderi: *Gölgenin iradesi güneşin elindedir. Gölge güneşle beraber yürür ve bir yerde durmaz. Güneş, hakikî sevgilidir. Çünkü âşığın iradesini almıştır. Tasavvufî mânâda böyledir. Âşıқта irade olması için kendisini var telakki etmesi lâzımdır. Oysa âşık varlığını sevgilide yok etmiştir. İlk önce Hak*

Kaynakça

- Aksan, Doğan (2009). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Azıklı Tekeli, İmran (2024). *Fuzuli Divanının Sözlüğü*. Ankara: Gece Kitaplığı Yay.
- Büküm, Mehmet (2020). “Dîvân Edebiyatı'nın Anlaşılmasında Sözlüklerin Rolü ve Bir Metin Sözlüğü İnşa Etmek”. *Bilimname*. XLI, 2020/1: 321-340
- Cebecioğlu, Ethem (1997). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. Ankara: Rehber Yay.
- Ceylan, Ömür (2010). “Şerh (Türk Edebiyatı)”. *TDVİA*, C. 38: 565-568.
- Çeltik, Halil (2018). *Metin Şerhine Giriş*. İstanbul: H Yay.
- Erünsal, İsmail E. (1988). “Mu'idi'nin Miftahu't-Teşbih'i”. *Osmanlı Araştırmaları*, C. VII-VIII: 215-254.
- Kurnaz, Cemâl (1997). *Divan Edebiyatı Yazıları*. Ankara: Akçağ Yay.
- Onay, Ahmet Talât (1993). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*. Haz. Cemâl Kurnaz. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Samancı, Metin (2019). *Fuzûlî'nin Anlam Dünyası: Anahtar Kelimeler ve Kavramlar Sözlüğü*. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Tarlan, Ali Nihad (1950). *Fuzûlî Divanı: Gazel, Musammat, Mukatta' ve Ruba'i Kısmı*. C. I. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Tarlan, Ali Nihad (1995). “Kadı Burhaneddin'de Tasavvuf I, II, III, IV”. *Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan Hayatı ve Eserleri*. Haz. Adnan Siyadet Tarlan. Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı Yay.
- Tarlan, Ali Nihad (1998). *Fuzûlî Divanı Şerhi*. Ankara: Akçağ Yay.
- Tarlan, Ali Nihad (2004). *Şeyhî Divanı'nı Tetkik*. Ankara: Akçağ Yay.
- Topaloğlu, Ahmet-Mustafa S. Kaçalın (2009). “Sözlük (Türkçe)”, *TDVİA*, C. 37: 402-414.
- Uçar, Yaprak (2023). *Nedim Divanı Sözlüğü*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Uçman, Abdullah (2023). “Vefatının 45. Yılında Ali Nihad Tarlan'ı Hatırlamak”. *Türk Dili* 72/861: 42-46.
- Uludağ, Süleyman (1996). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Marifet Yay.

- Üstüner, Kaplan (2007). *Divan Şiirinde Tasavvuf*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Üstüner, Kaplan (2007a). “Fuzûlî Divanı Şerhi'nin Kaynakları”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 44: 111-122.
- Üstüner, Kaplan (2014). *Tasavvuf ve Klasik Şiirimiz*. Ankara: Akçağ Yay.
- Vardar, Berke (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yay.
- Yavuzarslan, Paşa (2009). *Osmanlı Dönemi Türk Sözlükçülüğü*. Ankara: Tiydem Yay.

Divan Şiirinin Anlam Dünyasına Giriş

FUZÛLÎ DİVANI SÖZLÜĞÜ

Bu sözlük, edebiyat tarihimizin en kıymetli eserlerinden biri olan Fuzûlî Dîvânı'ndan yola çıkarak, Divan şiirinde kullanılan kelimelerin tasavvufî anlamlarını ayrıntılı bir şekilde sunma özelliğiyle diğer sözlüklerden ayrılmaktadır. Ali Nihad Tarlan'ın *Fuzûlî Divanı Şerhi*'nden hareketle hazırlanan bu sözlük, yalnızca kelime anlamlarıyla sınırlı kalmayıp terkip, tabir ve deyim gibi birleşik yapıları da detaylı bir şekilde açıklamaktadır. Bu nitelikleriyle eser, okuyucunun Divan şiirinin derin anlam dünyasına ulaşmasını sağlarken, bu kültürel mirası daha iyi anlama ve yorumlama sürecinde karşılaşılan zorlukları gidermeyi hedeflemektedir.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatılır



DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-6063-88-4

9 786256 063884